

Riqueses i misèries de la cultura

«Vivim en un període de crisi i cal una assumpció general que ens trobem en aquesta crisi general». Són paraules d'Oriol Pi de Cabanyes, director de Relacions Culturals de la Generalitat de Catalunya, que parla, sobretot, de les II Reflexions Crítiques sobre la Cultura Catalana. El debat, de nou.

Sergi Pàmies

Oriol Pi de Cabanyes és de Vilanova i la Geltrú. Té 36 anys i, actualment, és el director de relacions culturals del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya. Una professió que no cap en una targeta de visita. Abans d'això, dirigia un museu i escrivia llibres. *Oferiu flors als rebels que fracassaren, També les formigues, Dylan, algun dia ploraran de solitud, Llibre d'hores, Esquinçalls d'una bandera i Novenari d'ànimes.*

Hem quedat al despatx de la Conselleria que està a cent metres d'un bordell de la Rambla, rodejat de *sex-shops*, de macarres, de camells i de gent que surt, va o busca feina. Ha estat tot el dia tancat i ens convida a prendre una cervesa en un bar amb fil musical. Parlem, en primer lloc, de les II Reflexions Crítiques sobre la Cultura Catalana, en les quals intervinen els següents conferencians: Josep Gifreu, Xavier Bru de Sala, Albert Abril, Norbert Bilbeny, Solé Sabaté, Josep Lluís Mateo, Enric Canals, Antoni Mercader, Francesc Fontbona. Acompanyant les conferències, es pretén d'intercalar accions de Joan Brossa, Carles Santos, la Fura dels Baus i d'altres.

—*¿Què son les II Reflexions crítiques sobre la cultura catalana?*

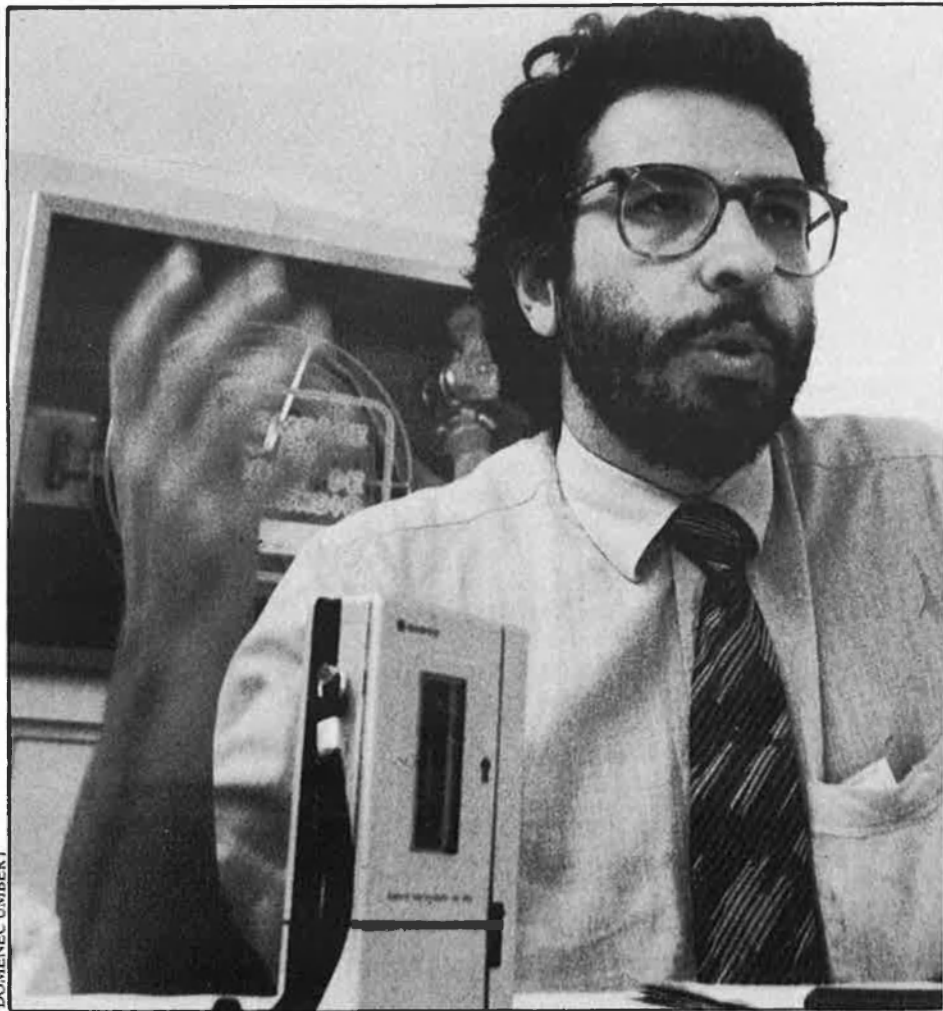
—És el segon intent de deixar parlar una sèrie de personalitats en la confiança que podran dir coses respecte a la nostra cultura d'interès general. Definició de diccionari.

—*En el text que heu donat a conèixer parleu del «període de convalescència en què es troba la cultura catalana», ¿quins són els símptomes d'aquesta suposada convalescència?*

—Home, és evident que la cultura catalana encara està mancada d'uns mínims de normalitat...

—*Sí, aquesta és la història de sempre, però ¿què creus que falta a la cultura catalana?*

—Personalment, em penso que li falta la resituació exacta en la crisi. És a dir: som en un període de crisi i,

aleshores, cal desitjar que hi hagi una assumpció general que ens trobem en aquesta crisi important. Convé que els homes i les dones que formen la cultura en aquests moments es situïn en aquesta consciència de la crisi, no pas per angoixar-s'hi, no pas per queixar-se'n, no pas per esperar redempcions miraculoses, sinó per reformular el concepte comú de cultura catalana.

—*¿Quin és aquest concepte?*

—La cultura catalana és la cultura de la societat catalana d'aquest moment. Aquestes reflexions crítiques són una contribució més a debatre col·lectivament aquesta realitat canviant. No podem viure exclusivament d'un «pedegree» gloriós heretat del

passat, sinó que, més que fixar-nos en el passat, hem de ser capaços col·lectivament de projectar-nos cap al futur amb vocació d'universalitat i amb vocació de renovació interna. No es tracta de fer un exercici d'autoflagel·lació, d'autoodi, com de vegades alguns plantegen, ni tampoc de coïsoisme.

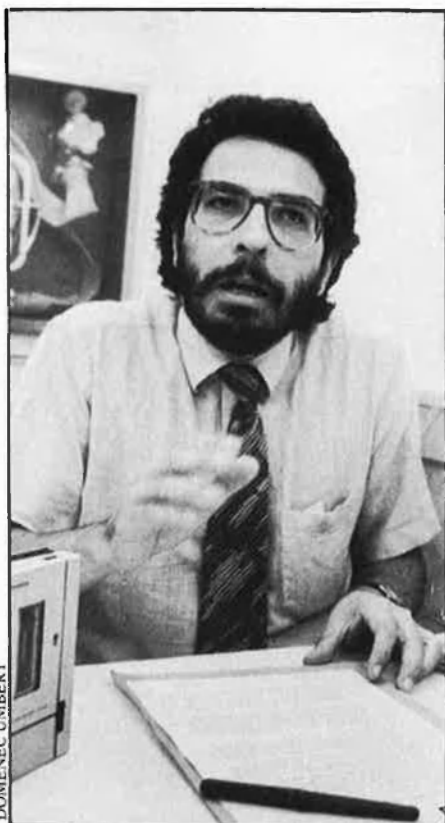
—*¿No és un projecte molt ambiciós?*

—Sí. I aquestes reflexions es situen en aquesta intenció, encara que no n'hem d'esperar grans meravelles. És un projecte en el qual haurien de participar molt més de nou persones fent unes conferències.

—*Des de fora, la primera diferència que veig entre les primeres refle-*

xions crítiques i aquestes és una diferència d'edats. Els conferenciant d'aleshores tenien cinquanta anys i els d'ara, en tenen trenta o quaranta. ¿Quines són les diferències reals entre la primera experiència i aquesta?

—Les segones reflexions crítiques representen una aposta arriscada per una renovació. El subtítol d'aquestes reflexions és «una proposta de futur». La paraula futur ens inquieta

d'haver passat d'una situació de gran respecte per uns savis amb qui no s'havia de discrepar a una normal discrepància o diàleg entre les diverses maneres d'entendre això de la cultura?

—És un signe d'evolució positiva, de normalitat. Es tracta d'enraonar i de convidar a enraonar.

—¿Quin criteri heu seguit per triar la gent que hi participa?

—De fet, ens hauria agradat de convidar molts altres noms significatius i prestigiosos, però cal convenir que no hauriem donat l'abast. Han estat aquests nou perquè tots són susceptibles de dir coses d'interès comú.

—El fet que tots tinguin més o menys la mateixa edat, ¿és casual o significa alguna cosa?

—Home, jo diria que sí. Pot tenir una lectura, i potser la té.

—Jo et feia la pregunta amb bona fe, però amb mala fe, em pregunto si no assistirem a successives reflexions crítiques en què ponents de l'edat de moda vindran a explicar-nos què en pensen... I si això no respondrà a una política cultural, a dues, o al rejuveniment d'una mateixa política.

—De fet, tot és canviant. Aquí, el que hi ha és una confiança en aquests noms.

Hi ha una sensibilitat per una lògica renovació. És lògic que la gent que té més coses a dir és la que està en l'edat prop de la maduresa. No és que el Departament consideri que són incontestables, ni que són els nou magnífics, simplement és la prova del nou.

—¿Què és la prova del nou?

—És un mètode que ens van ensenyar per comprovar si una divisió quadrava. Ara podríem donar-li el tomb i dir, en aquest cas, que és el mètode per saber si una multiplicació quadra. En definitiva, és això. És tracta, també, de viure constantment el trànsit. És la idea de Pau Ribà, que a mi m'agrada molt: incorporar a la marxa les mateixes impressions que la marxa et suggereix. Es tractaria de conciliar l'ésser amb l'estat, l'essència amb la presència. És una idea suggerent.

—I en aquesta línia de renovació-trànsit, ¿com valoren la tasca de la Comissió per la Modernització?

—Penso que la feina que ha fet ha

«No podem viure exclusivament d'un 'pedigree' gloriós heretat del passat».

diàleg que no de fer nou classes magistrals.

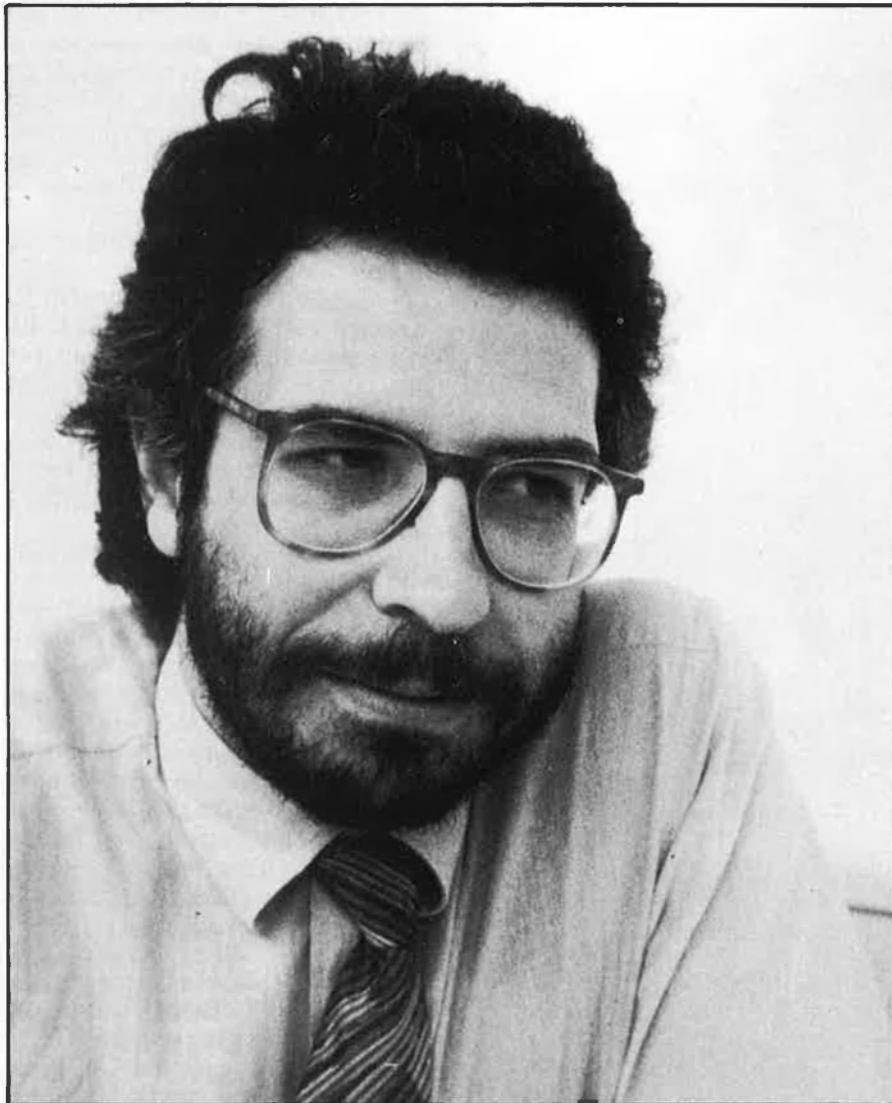
—¿No creus que això dels noms inqüestionables hauria de desaparèixer?

—És una situació heretada de la lluita contra el franquisme on era necessari no malmetre una certa unitat en el dogma. Si hi havia fissures, podíem considerar que ens tiràvem pedres a la pròpia teulada. L'anormalitat d'aleshores ens condicionava a unes dosis inferiors a les desitjables de pluralisme, de llibertat d'opinió. Joan Fuster sempre ha dit que, enfront de la dita «Pus que parla català, Déu li don glòria», «Pus que parla català, vejam què diu». Aquestes segones reflexions estan en aquesta línia.

—¿No creus que és positiu el fet

més que no la paraula passat. Les primeres reflexions van venir després del franquisme, del Congrés de Cultura Catalana, de la sortida d'una etapa d'absoluta anormalitat. Era necessari fer un estat de la qüestió apel·lant a l'autoritat de nou veus inqüestionables que ens donessin una mica de llum sobre la importància de la cultura catalana. Ara no ens hauria de preocupar tant la necessitat d'avaluar la nostra existència amb noms que garantissin, a partir de la seva vàlua personal, el valor de la nostra cultura.

Estem en un moment en què ens podem permetre el luxe —diguem-ho així— d'apostar amb una dosi major de risc. Es tracta més de promoure un

DOMÈNEC UMBERT

«En els moments que no teníem res, la creativitat ens ha salvat».

estat frivoltzada. Des de fora, potser no s'ha vist la importància que té o ha tingut. És important que hi hagi una gent que es plantegi els fenòmens culturals des de la més estricta actualitat. Ens han donat pistes sobre sectors de la cultura tradicionalment al marge de la cultura servida per les institucions: còmic, disseny gràfic, música roc... La Comissió ha obert certs camins de percepció. I això també és cultura.

—Una de les queixes que més s'ha sentit per part dels que han abandonat la Comissió ha estat que es parla molt però no s'hacaba de fer res...

—No em sembla un possible greuge a fer a la Comissió, ni de bon tros. A vegades, el fet d'enraonar, més que parlar, fa que acudeixin les idees. No necessàriament s'enraona després d'haver pensat. El simple fet d'enraonar genera idees. I encara més en el cas d'un col·lectiu.

—¿Us heu trobat amb gent que s'hagi negat a participar-hi?

—¿En les reflexions?

—Tant en les reflexions com en la Comissió...

—No em consta. De fet, hi ha hagut molt bona receptivitat, com si realment s'estigués esperant d'una institució aquesta sensibilitat per temes relativament nous.

—La frivoltzació de la qual parla-
ves també és comprensible, perquè
des de l'exterior no es veuen resultats i
pot arribar a fer riure imaginar-se un
grup de gent parlant, parlant, sense
que es concretin massa projectes, lle-
vat del Saló del Còmic...

—No has d'oblidar que és una Comissió Assessoradora. S'ha assessorat el Consell en molts temes. Pensa que només fa sis mesos que funciona i és difícil que, en aquest període, es tradueixi en resultats concrets. Crec que ha tingut la seva incidència. El que passa és que, a vegades, els desigs són més abundants que les realitats, i el pensament abstracte és més ampli que l'acte concret.

—Però els desigs han de ser reals, perquè, si no, sembla ciència ficció...

—Em penso que cal reivindicar una certa dosi d'utopia. Crec que la utopia és important perquè, si més no, ens situa en una línia d'evolució que, encara que no es pugui dur totalment a la pràctica, és positiva en ella mateixa. Encara que, al primer colp d'ull, semblin inabastables, tendir-hi, plantejar-s'ho, ja és important. No ens ha de saber greu. La utopia té aquest valor.

—Sí, però això és una arma de doble tall, perquè aquesta idea funcionaria en un panorama cultural normal, amb les necessitats bàsiques resoltes, però aquí, plantejar-se utopies pot semblar una ironia...

—Tot és important. La missió de la Conselleria és la de dosificar, reequilibrar, mancances, contemplar la totalitat del fenomen cultural. Tant són les biblioteques com les videoteques...

—¿Fins a quin punt el pressupost limita l'acció d'una Conselleria de Cultura?

—Em sembla que seria més propi que, això, ho preguntessis al conseller Ferrer. No voldria immiscir-me en temes d'alta política cultural. Ara bé, crec que la cultura té un aspecte inquantificable que és molt important. És més difícilment objectivable que les carreteres. Aquesta és la seva riquesa i la seva misèria, segons com. No tot és qüestió de diners. La creativitat no és quantificable, i fer-la aflorar és una riquesa. És clar que, després, cal els mitjans per dur-la a terme. Si no ni hagués creativitat, per més pressupost que tinguéssim, seríem una cultura morta. En els moments en què no teníem res en absolut, la creativitat ens ha salvat.

—Una cosa que m'intriga molt és ¿què és un director de relacions culturals?

—Faig una mica de jòquer en moltes coses. D'assessor director del conseller.

—I el fet de ser director de relacions culturals en comptes de fer d'escriptor, ¿és una frustració?

—No. Encara escric. El que passa és que, la veritat, mai no m'he proposat d'esdevenir escriptor professional, com molts altres meus companys de generació. Tinc una escassa ambició, no espero publicar desenes de títols a la meua vida. Publicant mitja pàgina mitjanament bé, em donaria per satisfet. No tinc una especial pressa per produir, i vaig elaborant molt lentament els meus projectes. No sóc un grafòman, per entendre'ns. □